

Verslag: Agro-forestry netwerk Brabant: Bomen in de landbouw

Verslaglegging: Laura van Oers en Inge Vleemigh

Sprekers: Piet Rombouts en Mark VOnk - Nederland Agro-forestry netwerk

Waarom agro-forestry?

We hebben het over permacultuur, over agro-ecologie etc. Allerelei woorden willen we het nietteveel over hebben. Agro-forestry is een vorm van beide. We hebben het over combinatie landbouw die aan de slag willen met integreren van bomen in het landbouw systeem

- Niet voedselbossen

Kijken hoe we vanuit boeren stimuleren dat ze bomen kunnen integreren in hun bedrijfsstructuur

Waarom belangrijk?

- Problemen in de landbouw
- Mest wetgeving – boeren minder mest geven
- Eigen betekent dat je minder kan sturen met externe input
- Landbouw systeem om goed te functioneren terug naar natuurlijke processen
 - o Naar bodem, biodiversiteit
 - o Vertrouwen op krachten vanuit de natuur
 - o Bomen kunnen er mee helpen

Bomen brengen diepere minarlagen naar boven, het blad valt, micro-klimaat, waterkwaliteit, nitraatwet in brabant is een groot probleem om te behouden, opslaan CO2

- Klimaatdoelstellingen:
- Stabieler en krachtiger maken van het landbouw systeem

Bomen is een optie. Niet over rocket-science. Simpele dingen

- Simpele dingen in het bedrijfssysteem integreren
- Maar niet makkelijk
- Andere mind-set
- Vraagt iets van je bedrijfssysteem

Is dit nieuw in nederland?

- Populierenweide is al wel bekend

- Boomgaarden met schapen en koeien (limburg)
- De geriefbosjes
- Middeleeuwen: veel meer een combinatie van functies, agro-boer
 - o Is juist de laatste tientallen jaren veranderd.
- Geiten en populieren blad
- Veel vormen verdwenen zijn

Hiern

Op het bord:

Hoe benutten we den aanpak:
 Regiogebonden kennis delen
 Lokale systemen, netwerken en afzet leidend laten zijn.

Wat is daarvoor nodig:
 Denk vanuit de boer
 Een database die inzicht geeft in het holistische systeem en ecosysteemdiensten.
 Succesverhalen in beeld, niet geschreven maar op film/foto/boek.
 Inzichtelijke cijfers om ook de ongelovigen te overtuigen, ondanks dat het een 'gevoelsverhaal' is.

Wat is meerwaarde:
 Biodiversiteit
 Mooi landschap
 Klimaat en bodem, CO2 vastlegging
 Externe input hiermee verminderen
 Verbreding van de landbouw en speciale gewassen

Bouwsteen voor het manifest:
 Netwerk is regiogebonden
 Kennisdeling in leergroep
 Experimenteeruimte en flexibel beleid
 Werkplaats voor trial and error.

Hieronder staat de rest van het letterlijk meegetypte verslag door Laura. Voor het manifest van minder belang, maar voor wie de details wil lezen.

Mark Vonk:

(n)iets nieuws onder de zon

Plaatje: boom is in staat om onder het gewas door te groeien, diepere laag zijn vocht en nutriënten uit te nemen.

- Grondboom: takken afgezaagd
- Boom is dus in staat om zich te handhaven in een agrarisch systeem

Oude schilderijen voor de geest haalt – vele bomen

- Stonden er ook niet voor niets
- Onderdeel van het systeem
- Werd mee gebouwd, oven gestookt

Opdracht : boom weer een nieuwe functie in het systeem te geven.

- Mansholt: meer intensieve landbouw
- Boom op de achtergrond
- Verdwenen uit het landschap
- Alle gevolgen van dien
 - o Effect bodem
 - o Biodiversiteit verlies

Bewezen: bomen en landbouw levert per saldo meer op.

- Belangrijk voor de mindset
- Combi hout en graan levert meer op dan als je het apart bekijkt

Wilg had vroeger heel veel functies

- Rasterpaaltjes, oven
- Bekend in Nederland

Slagerslandschap – Elzensingels

- Bomen gepland langs slootjes
- Brandhout
- Slootjes groeien minder snel dicht
- Blad van elzen is heel stikstof rijk
- Dus de bagger als mest gebruikt op de percelen

Vlechthekken

- Rivierengebied, Engeland in het zuiden
- Houtig landschapsgebied
- Houdt vee tegen, fruit uit oogste, biodiversiteit

Houtwal zelfde vorm: veekeering, bomen laten groeien.

Groene woud – populierenland

- Bijne elke boer ook klompenmaker

Landbouw met bomen in de 21^e eeuw

- Een aantal voorbeelden
- Populieren leveren niets op

Carbon credits kan interessant zijn

Brabant: groot schalig melkveehouderij bedrijf bomen planten in dienst voor bodemkwaliteit

- O.a. noten en fruit ook

Wilgen voor geiten: bomen inzetten voor veevoer

'brows-blocks' – schapen poosje tekeer gaan en dan worden ze verplaatst

Werkt niet: geiten vernielen het

Leermoment

Nog iets geprobeerd: uitstekende scheuten afgeknipt, in een baalgedraait en open gemaakt vijf maanden later.

- Geiten eten het in no-time op
- Wat is het beste om aan te bieden aan de geit zodat hij het meeste opeet

Antibiotica reductie op het boerenbedrijf

- Bomen een rol? Kruiden?
- Wat zit er in de bomen in het blad en in de schors
- Voedingbomen.nl

Mechanisch oogst: voor wilgen

Voederhaag:

- Jersey koeien
- Boomsoorten gevonden die bijdragen met mineraaltekort
- Gemengde haag met nutriëntrijke boom- en struiksoorten
 - o Koeien kunnen zelf eten

Fruitboomgaard met kippen

- Ze vreten het gras
- Valfruit
- Insecten uit de bodem
- Niet te lang laten lopen

Vlaanderen: bomen en akkerbouw

- Functionele Agro biodiversiteit met notenbomen
- Op termijn bomen
- En gelijk uit de rand voor ziekte en plagen
- Bijenseizoen verlengen

Mag je in een overgangssysteem ook gesubsidieerd worden ?

- Peiler twee (?)

Subsidies:

- 20 bomen maar

Door biodiversiteit meer vrienden dan vijanden

- Bijen
- Maar ook negatieve

Het systeem afgestemd op de behoefte van de boer

Hier draait het om: sinds mens wordt zijn we geïndoctrineerd met het idee het moet groter, sneller meer. Daarbij zijn we een aantal cruciale zaken uit het oog verloren

- Schaduwmeten
- Gemiddeld hou je meer over, maar aan de randen heb je wel minder
- Doordat je bomen meer vochtbathouden, mineraal
- Aantoonbare verhoogde productiviteit
 - o in het midden hogere opbrengst

LER – Landequivalent ratio

- montpellier
- wat het oplevert als je het samen doet
- eiwitgehalte graan hoger

Montpellier: gangbare landbouw kan

Sprankenhof Nederland

- groente en vlier
- het gaat niet helemaal mis, ze hebben genoeg 'vrienden' om de 'vijanden' weg te halen

Wakelyns Engeland

- hazelaar met groenteteelt
- hazelaar gehouden voor het hout: de scheuten
- zelfde bedrijf: meerdere boomsoorten met groente (die bomen leveren fruit).

Shii Take kwekerij in Sparrenbos (Drenthe)

-

Opmerking zaai: toch nog veel voorbeelden van bomen in een soort, een jaar

- Valt nog veel te winnen als je de systemen diverser maakt
- Kan veel diverser,
- Dit snappen de boeren
 - o Met inheems neit inheems, verschillende lagen dat snappen ze niet.

Het is echt een ontwerp-vraag:

PIET

- We beginnen duidelijk vanuit de landbouw
- 20 boeren aangegeven in brabant dat ze het willen
- Het blijft op landbouw
- Ze gaan niet verder naar voedselbossen
- Boer wilt naar 50ha forestry op zn bedrijf
 - o Gaan we de eerste ha. Aanplanten als start punt
- Wat voor grond heb je hier, wat past hier
- Uitnodigen: kom met ideeën voor de aanpak, voor het netwerk
 - o Suggesties
- We willen het best groter maken, lezingen, interessante
- Nu nog noord-brabant, maar toe naar zuid-limburg (brabant limburg zeeland)

Vraag: Kees

- Varkens, biologische eikels?
- Gangbaar bos naar biologisch bos
- Is dit echt nodig?
- Hoe ga je hier mee om
 - o Geen varkens in de bossen (brabants landschap)
 - Ze krijgen dat niet bij de natuurdoeltypes die ze dienen te bereiken, pas thet varken niet als dier
 - Maakt misschien iets te veel toe
 - o In Heeze doen ze het wel met varkens: incidenteel, niet structureel

Patta Negra – varkens onder de kurkeiken

Wet: je mag geen strooisel oogsten

Green Deal: varkens in bossen

- Veel regelgeving loopt vast

HAS: ecosysteemdiensten van Agro-forestry in beeld te brengen

-

Je hebt subsidie niet nodig als je investeert in het totaalplaatje van je bedrijf

- Bij de boer kost het wel tijd

Andere zeggen: subsidie is wel belangrijk

- Meer beloning! Je gaat investeren in iets wat je niet kan terug zien
 - o Pure ecosysteemdiensten
- Ander vind beloning wel goed , transitie is belangrijk

Doen jullie ook wat voor het onderwijs?

“de HAS komt uit de kast”

- Op mbo niveau, praktisch, naar voorbeeld warmonderhof, maar meer op agro-ecologie.

Hoe benuttwen we de aanpak:

- Regiogebonden / kennis delen, per boer een andere oplossing

Wat is daar voor nodig

- Denk vanuit de boer
- Database die inzicht biedt in ecosysteemdiensten
- Succesverhalen in beel
- Cijfers inzichtelijk

Wat is de meerwaarde voor natuurinclusieve landbouw

- Biodiversiteit
- Mooi landschap
- Klimaat bodem co2
- Externe input verminderen
- Verbreding landbouw natuur spectrum

Experimenteer ruimte

Trial and error

Werkplaats

Ze proberen dingen

Huidige wetgeving in de weg